

IV. 1. Aspecte generale

Evaluarea, privită prin prisma obiectivelor reformei (evaluarea instituțională, evaluarea curriculumului, evaluarea procesului de instruire, evaluarea rezultatelor școlare, evaluarea personalului didactic) vizează:

- ⊙ **dezvoltarea elevilor sub cele trei aspecte: cognitiv, afectiv, psihomotor;**
- ⊙ **personalizarea acțiunilor educative** valorizând gândirea critică, creativitatea, acțiunile/activitățile individuale, independente;
- ⊙ **reorientarea actului de învățare** către capacitate și competențe, abilități și atitudini, în contextul unor sarcini de lucru/de evaluare cât mai apropiate de viața reală.

Necesitatea conceperii și implementării reformei în domeniul evaluării a determinat înființarea, în 1998, a Serviciului Național de Evaluare și Examinare de către Guvernul României, care răspunde de evaluarea curentă în învățământul preuniversitar, de examenele naționale (de capacitate și de bacalaureat), de evaluarea finală a unor cicluri educaționale, de pregătirea profesorilor în domeniul evaluării și examinării.

1. Evaluarea rezultatelor școlare

Termenul **a evalua** este foarte complex; el trimite la numeroase verbe, fără a exista o sinonimie perfectă: a aprecia, a măsura, a cântări, a estima, a considera, a examina, a judeca, a constata, a valoriza, a nota.

Deci evaluarea este o activitate foarte complexă care presupune:

- ↪ **măsurarea** rezultatelor școlare prin procedee specifice, folosind instrumente adecvate scopului urmărit;
- ↪ **aprecierea** rezultatelor școlare pe baza unor criterii unitare;
- ↪ **analiza și interpretarea** rezultatelor pentru a concluziona și a adopta decizii adecvate.

Prin urmare, **evaluarea** înseamnă **colectarea, organizarea și interpretarea** datelor obținute în urma aplicării unor **instrumente de măsurare**, cu scopul **emiterii unei judecăți de valoare** pe care se bazează o **decizie** în plan educațional.

În cadrul procesului de învățământ, evaluarea se află în strânsă legătură cu activitățile de predare-învățare. Rezultă necesitatea de a **proiecta** în același timp **predarea-învățarea-evaluarea**.

2. Funcțiile evaluării

Funcțiile principale:

1. Funcția diagnostică	-	stabilește punctele critice în pregătirea elevilor și anumite proceduri de remediere a acestora.
2. Funcția prognostică	-	evidențiază performanțele viitoare ale elevilor pe baza rezultatelor înregistrate și permite planificarea secvențelor următoare ale activității .
3. Funcția de selecție	-	permite clasificarea și/sau ierarhizarea elevilor și accesul lor într-o formă superioară de învățământ.
4. Funcție de certificare	-	relevă cunoștințele și competențele elevului la sfârșitul unui ciclu de învățare.

Funcțiile specifice:

- Funcția motivațională	-	stimulează activitatea de învățare a elevilor și se manifestă prin valorificarea pozitivă a feed-back-ului oferit de evaluare, în sensul aprecierii propriei activități
- Funcția de orientare școlară și profesională	-	ajută la alegerea, de către elevi, a formei corespunzătoare de învățământ, după ce aceștia și-au evaluat performanțele.

3. Clasificarea evaluării

În funcție de **momentul** când se utilizează **evaluarea** în procesul didactic, aceasta se clasifică în mai multe **tipuri**:

- evaluare inițială	-	realizată la începutul unui nou ciclu de învățământ sau al unui program de instruire, cu scopul stabilirii nivelului de cunoștințe, capacități/competențe, abilități. Informațiile obținute îl sprijină pe profesor în planificarea activităților
----------------------------	---	---

		viitoare, pentru a-și atinge obiectivele propuse.
- evaluarea formativă	-	se realizează continuu, pe tot parcursul procesului didactic, prin verificări sistematice ale elevilor. Feed-back-ul îi oferă profesorului posibilitatea să-și proiecteze activitățile de învățare în funcție de necesitățile elevilor, raportate la obiectivele operaționale propuse.
- evaluarea sumativă	-	se realizează la sfârșitul unei unități de învățare/al unei etape (semestru, an școlar, ciclu de învățământ), oferind informații asupra performanței elevilor în raport cu obiectivul propus . Acest tip de evaluare se concentrează pe elementele esențiale, de permanență, ale aplicării cunoștințelor, pe demonstrarea unor capacități/competențe și abilități importante dobândite de elevi. Feed-back-ul poate fi utilizat pentru proiectarea activității din etapele următoare sau/și pentru seriile viitoare de elevi.

În funcție de **modul** în care se utilizează rezultatele, evaluarea este:

- internă	-	atunci când este efectuată de profesorul clasei, în scopul notării sau proiectării activității didactice din perspectiva rezultatelor;
- externă	-	când se realizează de o persoană/instituție, alta decât cea care realizează procesul didactic, în scopul clasificării, prognosticării, certificării nivelului de pregătire.

4. Relația evaluare curentă/continuă și examene

Factorii decizionali ai sistemului educațional fac eforturi pentru a stabili un echilibru între evaluarea continuă/curentă și examene, în a face cât mai transparente procedurile de evaluare în situație de examen.

În practică, profesorii trebuie să parcurgă tot acest traseu, întrebându-se și răspunzându-și la întrebări, atunci când proiectează fiecare unitate de învățare, pentru toate nivelele de clase. Proiectarea pe unități de învățare îi dă posibilitatea profesorului să **personalizeze** actul de evaluare.

Evaluarea curentă trebuie să sprijine examenele prin:

- * modalitățile de evaluare (strategii, tehnici, instrumente utilizate în clasă);
- * pregătirea profesorului în domeniul evaluării - abilitarea acestuia în aplicarea diferitelor metode și instrumente de evaluare.

Importanța evaluării formative în procesul didactic

Evaluarea formativă se realizează continuu, nu într-un anumit moment din lecție. Fluxul informației este în ambele sensuri: elev → profesor, profesor → elev.

Profesorul, în baza informațiilor transmise de **elev**, poate să-și **regleze retroactiv** activitatea, prin realizarea unor secvențe de recuperare, atunci când obiectivul vizat n-a fost atins.

Profesorul devine interesat, deci, de **procesul de învățare**, nu doar de rezultat. El trebuie să ajungă la rezultatul dorit printr-un proces **interactiv** și **individualizat**. Profesorul trebuie să descopere cauzele și tipul erorilor de parcurs ale elevului, să înțeleagă schemele lui de cunoaștere, reprezentările lui, flexibilitatea gândirii și să-i propună **soluții adecvate nevoilor lui**.

Elevul conștientizează obiectivele, își asumă propria învățare și-și remodelează propriile demersuri de învățare. **Activitatea de învățare** trebuie privită de profesor ca un “**motor motivațional**” pentru elev.

Pentru elev, evaluarea formativă are mai multe funcții:

- ◆ recompensare – aprecieri de tipul “bine!”, “foarte bine!”, “excelent!”;
- ◆ clasarea și compararea rezultatelor pentru a promova emulația; pentru a ști cine este și ce loc ocupă în grup; indică progresul;
- ◆ ușurează orientarea școlară și profesională.

Profesorul are o mare putere de a influența **reușita sau nereușita elevului**; o apreciere “poate **dinamiza** sau **distruge** un elev, **nimic nu este inofensiv în practicile școlare**” (Jean Vogler);

- ◆ familiarizarea elevilor cu tipuri de itemi, sarcini de lucru, bareme de corectare, după modelul celor ce vor fi date la examene;
- ◆ utilizarea rezultatelor evaluării curente în cadrul examenelor, fie și parțial, în stabilirea notei finale.

Din această perspectivă, se impun două strategii:

- diversificarea formelor și metodelor de evaluare în cadrul examenelor, utilizându-le pe cele ale evaluării curente;
- valorizarea rezultatelor evaluării curente în cadrul examenelor.

5. Proiectarea evaluării

Proiectarea evaluării didactice trebuie să aibă în vedere câteva întrebări, de al căror răspuns depinde structura demersului de evaluare și eficiența actului de evaluare:

- **Ce evaluăm?** – cunoștințe, capacități, abilități, aptitudini, atitudini;
- **Cu ce scop evaluăm?** – formativ, sumativ, de orientare/consiliere, clasificare;

- **Pe cine evaluăm?** – toți elevii, un anumit grup, după capacități, abilități;
- **Cum evaluăm?** – stabilim clar întreg demersul: scop – obiective – instrumente – rezultate – interpretare – comunicare, individual sau în echipă/grup;
- **Când evaluăm?** – pe parcursul orei/într-o oră, la începutul anului școlar/al semestrului, la sfârșitul semestrului;
- **Cu ce evaluăm?** – cu instrumente de evaluare orală/scrisă/practică; prin observație directă (semi)structurată pe parcursul procesului didactic; prin întrebări, exerciții, fișe, teme pentru acasă, eseuri, referate, proiecte, teme de investigație, portofolii; proceduri de evaluare și autoevaluare individuale, în perechi, de grup;
- **Cine sunt beneficiarii evaluării?** – elevii, profesorii, părinții, alte instituții.

Vom încerca să răspundem la aceste întrebări.

Ce evaluăm?

Pentru a răspunde la această întrebare, stabilim **obiectivele de evaluare**, care se află în relație directă cu **obiectivele de referință** și cu **activitățile de predare-învățare**. De aici rezultă necesitatea de a **proiecta simultan predarea-învățarea-evaluarea**.

Obiectivul de evaluare este un enunț succint, sintetic, care vizează rezultatele concrete ale procesului de predare-învățare, pe care elevul evaluat **trebuie să le demonstreze**, prin acțiunea de evaluare.

Obiectivul de evaluare trebuie formulat în termenii **comportamentului observabil** urmărit, încât doi sau mai mulți evaluatori să ajungă la aceeași judecată de valoare, dacă obiectivul a fost atins sau nu.

Formularea obiectivului trebuie să precizeze **nivelul de performanță** necesar a fi atins de către elev, precum și condițiile în care acest nivel trebuie să fie atins.

Obiectivele de evaluare se obțin prin operaționalizarea obiectivelor curriculare. Enunțul formulat trebuie, deci, să conțină **trei elemente**:

- a) comportamentul necesar a fi demonstrat (CE?);
- b) nivelul de performanță dorit, criteriul de reușită (CÂT?);
- c) condițiile în care se produce acțiunea (CUM?).

a) CE?

Pentru a stabili comportamentul necesar a fi demonstrat, se folosesc diferite **taxonomii**, de obicei taxonomia lui Benjamin S.Bloom:

- ☺ **cunoaștere** – să definească, să descrie, să identifice, să selecteze, să enumere etc.;

- ☺ **înțelegere** – să explice, să diferențieze, să exemplifice, să rezume, să argumenteze etc.;
- ☺ **aplicare** – să aplice, să înlocuiască, să utilizeze, să descopere, să opereze etc.;
- ☺ **analiza** – să diferențieze, să compare, să identifice, să selecteze, să explice legăturile, să ilustreze etc.;
- ☺ **sinteza** – să clasifice, să compună, să elaboreze, să rezume etc.;
- ☺ **evaluarea** – să justifice, să argumenteze, să aprecieze, să critice, să concluzioneze, să decidă etc.

O altă taxonomie utilizată pentru testări evaluative este taxonomia lui **Kenneth Ebel** și se bazează pe categorii de întrebări care vizează:

- înțelegerea terminologiei sau vocabularului;
- înțelegerea faptelor și principiilor (sau generalizarea);
- abilitatea de a ilustra, de a explica (înțelegerea relației cauză-efect);
- abilitatea de a face predicții (ceea ce este posibil a se întâmpla în condițiile specificate);
- abilitatea de a face o judecată evaluativă;
- abilitatea de a propune soluția potrivită.

b) CÂT?

Criteriul de reușită vizează două aspecte:

- **cantitativ** – se precizează numărul de exemple dorite, numărul de elemente vizate (cauze, caracteristici, urmări, consecințe, termeni, personalități, date etc.);

- **calitativ** – se fac precizări de tipul: “corect”, “în ordine cronologică”, “pe scurt”, “utilizând limbajul istoric adecvat”, “enumerând ideile principale”, “exprimarea clară” etc.

c) CUM?

Condițiile pot fi precizate prin formulări de tipul: “oral”, “în scris”, “pe baza textului dat”, “pe baza imaginii”, “utilizând harta”, “graficul”, “diagrama”; “realizând o diagramă”, “un ciorchine”, “un eseu”, “o compunere”, “o propoziție”/”frază”, “un desen” etc.

Obiectivele care stau la baza construirii unor **instrumente de evaluare** trebuie să fie clar formulate în termeni operaționali, astfel încât să fie evident faptul că sunt măsurabile, cu eficiența dorită.

Exemple de operaționalizare a obiectivelor curriculare la clasa a VIII-a – **Istoria românilor**:

Obiectivul cadru: 3. **Investigarea și interpretarea faptelor istorice**;

Obiectivul de referință: 3.1. **Să analizeze un eveniment, personaj istoric sau fapt istoric**

pornind de la diferite surse de informații.

Obiectivul de evaluare: Elevul trebuie să fie capabil să prezinte corect, în aproximativ o pagină, Bătălia de la Posada, utilizând fragmentul din **Cronica pictată de la Viena** (cronologia, limbaj istoric, interpretarea informației, formularea concluziilor, prezentare logică, acuratețea exprimării).

6. Relația curriculum-evaluare

Evaluarea este concepută, deci, ca **parte integrantă, activă**, a curriculum-ului.

Orice act de evaluare care se finalizează cu o judecată de valoare, care are impact asupra elevului, furnizează informații privind anumite secvențe ale procesului didactic și efectele asupra elevului.

Relația curriculum-evaluare determină două tipuri de efecte:

- feed-back-ul;
- back-wash-ul.

Feed-back-ul constă în circulația fluxului de informații dinspre elev spre profesori, obținute prin aplicarea metodelor și instrumentelor de evaluare (specifice istoriei) în evaluarea curentă și prin examene.

Feed-back-ul formativ – obținut ca urmare a evaluării formative/continue, contribuie la urmărirea și evidențierea progresului elevului (N. Graunlund). Monitorizarea acestuia, de către profesor, duce la **reglarea/optimizarea activităților de predare-învățare**, pentru a motiva, stimula elevul.

Feed-back-ul sumativ – este util profesorului pentru a-și adapta demersul didactic, în viitor, în funcție de răspunsul elevilor. Pentru elev, acest “foarte bine” are semnificația recunoașterii valorii sau efortului personal, a “recompensei” pe care trebuie să o primească în urma evaluării sumative/examinării.

În contextul unui **demers didactic activ**, aprecierea “foarte bine” trebuie să joace un rol “**pozitiv**”.

Un profesor competent în actul evaluării trebuie să demonstreze:

- * cunoștințe solide privind conținuturile;
- * aptitudini, atitudini, dispoziții față de demersul didactic - empatie, adaptare la cerințele individuale ale elevului;
- * abilitatea de a construi teste/probe de evaluare adecvate obiectivelor de evaluare proiectate;
- * cunoașterea criteriilor și standardelor de evaluare în funcție de obiectivele

proiectate;

● expertiză în comunicarea feed-back-ului către elevi, părinți, instituții educaționale. Un profesor competent în practica evaluării, în analiza feed-back-ului trebuie să-și concentreze dezbateră pe aspectele pozitive (după Royec Sadler).

Back-wash-ul (Wash-back-ul) este **efectul retroactiv** și constă în impactul vizibil pe care îl are evaluarea asupra curriculum-ului, a disciplinei de studiu și chiar asupra schemei de evaluare, care poate fi pozitiv sau negativ. Efectul retroactiv se înregistrează, mai ales, ca urmare a examenelor naționale. Ponderea în sens pozitiv se poate realiza prin armonizarea relației dintre evaluarea curentă și examene:

- ✎ prin respectarea curriculum-ului de evaluat;
- ✎ prin utilizarea permanentă a tehnicilor și instrumentelor de evaluare noi și a celor alternative;
- ✎ prin utilizarea continuă a feed-back-ului,
- ✎ prin asigurarea unei comunicări eficiente cu elevii – părinții – factorii de decizie;
- ✎ prin asigurarea de resurse materiale/financiare și umane necesare desfășurării eficiente a examinării;

Curriculum-ul stabilește și **Standardele educaționale de performanță** din perspectiva evaluării și examinării, care reprezintă acele **elemente „realizate”, „atinse”, „demonstrate”** de către elevi prin intermediul performanței realizate. Fiecare segment al Curriculum-ului este acoperit cu standarde dezirabile la care se raportează progresul elevului sau pe baza cărora se poate stabili feed-back-ul. Ele trebuie să acționeze ca „**ținte**” cunoscute, atât pentru profesor, cât și pentru elevi. Sarcinile „**țintă**” sunt formulate de fiecare profesor în termenii obiectivelor de referință, care determină obiectivele de evaluare. Nivelurile de performanță pot fi **minim acceptabile, tipice** (medii) și **de excelență** (performanță optimă).

IV. 2. Metode de evaluare. Instrumente de evaluare

Metoda de evaluare este o cale prin care profesorul oferă posibilitatea elevului să demonstreze nivelul de cunoștințe, diferitele capacități formate, utilizând o diversitate de instrumente adecvate obiectivului de evaluare propus.

Teoria și practica evaluării înscriu două categorii de metode:

- tradiționale;
- complementare/alternative.

Metodele tradiționale și-au dovedit eficiența în timp și sunt cele mai des utilizate în evaluarea curentă:

- probe orale;
- probe scrise;
- probe practice.

Instrumentul de evaluare este într-o relație de dependență față de metodă, el își subordonează metodei propuse **valențele sale formative și operaționale**.

Orice instrument de evaluare proiectat, administrat și corectat de către profesor se numește **probă de evaluare** (A. Stoica, I. Musteață, **Evaluarea rezultatelor școlare**, 1997).

Calitățile instrumentelor de evaluare

1. **Validitatea** – se referă la felul în care testul măsoară ceea ce este destinat să măsoare;
2. **Fidelitatea** – calitatea testului de a produce rezultate constante pe parcursul aplicării sale repetate;
3. **Aplicabilitatea** – calitatea de a fi aplicat și interpretat cu ușurință;
4. **Obiectivitatea** – reprezintă gradul de concordanță între aprecierile făcute de evaluatori independenți, în ceea ce privește un răspuns corect, pentru fiecare din itemii testului.

Testele se corectează și se punctează/notează pe baza **schemei de notare**.

Notarea poate fi:

Analitică – se folosește cu scopul de a identifica și analiza erorile elevului;

Holistică – se folosește atunci când nu este necesar un feed-back asupra erorilor.

Modalități de evaluare prin:

Probe orale - cel mai des utilizate la clasă deoarece, cu ajutorul lor, elevii pot demonstra capacități și abilități dificil de surprins prin intermediul probelor scrise.

Avantaje:

- ☺ sunt flexibile și se pot adapta nevoilor individuale ale elevului, prin tipul întrebărilor, gradul de dificultate, funcție de calitatea răspunsurilor acestuia;
- ☺ feed-back-ul este imediat și oferă posibilitatea de a clarifica eventualele neînțelegeri sau corecta erorile elevului;
- ☺ oferă elevului libertate de manifestare a creativității, a capacității de argumentare, urmărind regulile unui discurs oral;
- ☺ interacțiunea directă profesor-elev stimulează răspunsurile elevului, încurajează manifestări care permit și o evaluare atitudinal-afectivă.

Dezavantaje:

- ☹ au un grad redus de obiectivitate în apreciere de la un evaluator la altul sau chiar la același evaluator, dar în momente diferite;
- ☹ nivel scăzut de validitate și fidelitate;
- ☹ consumul mare de timp.

Profesorul trebuie să aibă în vedere mai multe aspecte atunci când decide utilizarea probelor orale:

- obiectivele evaluării;
- numărul elevilor;
- timpul disponibil;
- resursele materiale;
- tipul de evaluare;
- tipul de informații pe care dorește să le obțină de la elev.

Probe scrise - sunt preferabile datorită eficienței și gradului sporit de obiectivitate în apreciere.

Avantaje:

- ☺ economie de timp, deoarece permit evaluarea unui număr mare de elevi;
- ☺ unitate în ceea ce privește volumul și gradul de dificultate a conținutului de evaluat. Fac posibilă compararea rezultatelor;
- ☺ elevii pot să-și elaboreze răspunsurile într-un ritm propriu,

utilizând cunoștințele și capacitățile dobândite;

☺ diminuează stările tensionate, de stres, cu efecte negative asupra elevilor timizi;

☺ sunt mult mai obiective; profesorul poate emite judecăți de valoare întemeiate pe criterii de evaluare clare, dinainte stabilite.

Dezavantaje:

☹ greșelile și lacunele constatate nu se pot corecta și completa imediat.

Probele scrise se concep cu ajutorul **itemilor**.

Ce este un item?

Itemii reprezintă elementele componente ale unui instrument de evaluare (întrebări, enunțuri urmate de întrebări, întrebări structurate, eseuri).

În accepțiune mai largă, itemul conține și tipul de răspuns așteptat de la elev.

ITEM = ÎNTREBARE/ENUNȚ+RĂSPUNS AȘTEPTAT

Tipuri de itemi

Itemii obiectivi realizează o structurare a sarcinilor propuse elevilor, în concordanță cu obiectivele de evaluare, constituind fundamentul realizării testelor de progres școlar. Principalul avantaj l-ar putea constitui gradul înalt de obiectivitate pe care îl oferă în măsurarea rezultatelor învățării; punctajul acordându-se sau nu în funcție de marcarea răspunsului corect la item.

În acest tip se includ: - itemii cu alegere duală;

- itemii de tip pereche;

- itemii cu alegere multiplă.

Itemii cu alegere duală sau cu **răspuns alternativ** solicită elevului să selecteze unul din cele două răspunsuri posibile: adevărat/fals, corect/greșit, da/nu, acord/dezacord.

Acest tip de itemi poate fi realizat pentru:

- cunoașterea unor termeni, date factuale sau principii;

- a diferenția între enunțuri factuale și cele de opinie;

- a identifica relația de tip cauză-efect.

Cerințe de proiectare:

Enunțul va fi clar; limbajul adecvat vârstei; lungimea enunțurilor adevărate aproximativ egală cu a celor false; se vor evita enunțurile negative și, în special, folosirea dublei negații.

Avantaje: măsoară într-un timp relativ scurt un volum semnificativ de rezultate ale învățării; se construiesc relativ simplu.

Exemplu: Încercuți litera **A** dacă considerați că informația este adevărată și litera **F** dacă este falsă.

Itemii de tip pereche solicită elevilor stabilirea unor corespondențe între cuvinte, nume, categorii distribuite pe două coloane paralele, prima fiind enunțul itemului (premisele), iar a doua răspunsurile. Acest tip de item se bazează pe abilitatea de a identifica relația existentă între două lucruri (oameni-realizări, date-evenimente istorice, termeni-definiții etc.).

Cerințe de proiectare

Să utilizeze material omogen în cadrul unui item, să includă un număr inegal de răspunsuri și premise, lista răspunsurilor aranjată într-o ordine logică (exemplu: alfabetică); toate cerințele și răspunsurile să fie plasate pe aceeași pagină.

Exemplu: stabilește relația corectă între următoarele personalități și operele lor, adăugând litera din coloana a doua la cifra din prima coloană.

...	1.	Michelangelo	a)	David
...	2.	Leonardo da Vinci	b)	Frumoasa grădinăriță
...	3.	Rafael Sanzio	c)	Gioconda
...	4.	William Shakespeare	d)	“Principele”
...	5.	Niccolo Machiavelli	e)	“Romeo și Julieta”
...			f)	“Utopia”

Itemii cu alegere multiplă pun elevul în situația de a alege un răspuns dintr-o listă de alternative oferite pentru o singură premisă.

Itemul are un singur răspuns corect, celelalte răspunsuri fiind distractori. Acest tip de itemi vizează nivelul de cunoaștere (cunoașterea termenilor, evenimentelor, datelor etc.). Pot fi construiți și itemi în care se solicită alegerea celei mai bune variante, care cer înțelegerea, aplicarea sau interpretarea datelor factuale.

Exemplu:

1. Încercuți litera corespunzătoare răspunsului corect.

Organizarea Daciei în provincie romană a început după războiul din anul:

a) 102; b) 105; c) 106

2. Completați spațiile libere cu termeni istorici corespunzători din următoarea listă:

Guvern, lege fundamentală, Marea Unire, Parlament, proclamarea independenței, schimbare, tratat de pace.

La 28 martie 1923, ... a adoptat noua ..... a României. Ea fusese necesară datorită .... survenite după .....

Avantaje: oferă posibilitatea de a măsura cunoștințe simple, dar și rezultate mai complexe ale învățării.

Cerințe în proiectare:

- ☒ enunțul va prezenta o singură problemă, în mod clar și concis, într-un limbaj adecvat vârstei elevilor;
- ☒ alternativele să fie omogene și logic prezentate;
- ☒ distractorii să fie plauzibili și paraleli;
- ☒ răspunsurile să nu fie sinonime sau opuse ca înțeles.

Itemii semiobiectivi

Itemii semiobiectivi includ itemi cu răspuns scurt/completare și întrebările structurate. Elevul este pus în situația de a construi răspunsul. Se poate testa o gamă largă de capacități intelectuale.

Cerințe în proiectare:

- ☒ spațiul liber să sugereze dacă răspunsul conține un cuvânt sau mai multe;
- ☒ nu este indicată folosirea un text din manual, deoarece s-ar încuraja memorarea;
- ☒ itemul trebuie să fie scurt și bine definit, având un singur răspuns corect.

Exemplu: Itemi de completare

La Blaj a fost adoptat programul numit .....

În anul 1881, România a fost proclamată .....

Întrebările structurate sunt constituite din mai multe subîntrebări - de tip obiectiv, semiobiectiv sau eseu scurt, legate între ele printr-un element comun. Ele presupun existența unei surse: text, hartă, diagramă, grafic, imagine etc. (pentru care se utilizează termenul de stimuli).

Cerințe de proiectare:

- ☐ întrebările structurate trebuie să ceară răspunsuri simple la început, crescând în dificultate;
- ☐ răspunsul la fiecare întrebare este autoconținut, nu va depinde de răspunsul corect la întrebarea anterioară;
- ☐ subîntrebările trebuie să fie în concordanță cu stimulii utilizați.

Avantaje: acest tip de itemi permite transformarea unui item de tip eseu (cu răspuns deschis și, deci, dificil de cotat) într-o suită de itemi obiectivi și semiobiectivi, realizând măsurarea unei varietăți de cunoștințe, capacități și abilități.

Itemii subiectivi (cu răspuns deschis)

Sunt folosiți pentru a testa originalitatea, creativitatea și caracterul personal al răspunsului. În această categorie se includ itemi de tip eseu sau rezolvarea unei situații problemă.

Activitatea se poate desfășura individual sau în grup.

Evaluarea se face pe baza criteriilor stabilite prin schema de notare, foarte detaliată.

Acesti tip de itemi necesită timp pentru proiectare și un timp și mai mare pentru administrare, dar este util deoarece stimulează dezvoltarea gândirii critice și creative și oferă posibilitatea evaluării unor competențe și abilități de mare complexitate, fiind deseori utilizat la

Istorie.

Eseul structurat cere elevului să răspundă în conformitate cu un set de cunoștințe date, iar **eseul nestructurat** îi dă elevului posibilitatea de a-și organiza liber ideile. Eseul structurat este cel mai folosit în testarea națională la clasa a VIII-a și la bacalaureat.

IV. 3. Strategii moderne - metode complementare - de evaluare

Utilizarea **strategiilor moderne** de evaluare se impune pentru a oferi elevului posibilitatea să demonstreze nu numai “CEEAA CE ȘTIU” (cunoștințe), ci și “CEEAA CE POT SĂ FAC” (deprinderi, abilități).

Metodele complementare de evaluare pot oferi această posibilitate, răspund mai bine caracterului formativ al evaluării decât metodele tradiționale.

Utilizarea metodelor complementare transformă relația profesor-elev într-o **relație de parteneriat** (I. Neacșu, A. Stoica, **Ghid general de evaluare și examinare**, 1996), în care:

Profesorul	Elevul
<ul style="list-style-type: none"> ☛ realizează o evaluare pe bază de criterii clare, dinainte stabilite; ☛ furnizează tehnici de lucru/învățare, materiale documentare; ☛ semnalează reușitele și erorile elevului, nu “corectează” și “sanționează” greșelile; ☛ formează elevului deprinderea de a se autocorecta și autoevalua. 	<ul style="list-style-type: none"> ☛ conștientizează scopul sarcinii de lucru; ☛ înțelege cerințele, utilizează tehnici de lucru, surse de informare; ☛ găsește modul de abordare a cerințelor; ☛ manifestă creativitate, originalitate; ☛ se autoevaluează cunoscând criteriile dinainte stabilite.

Principalele metode complementare/alternative de evaluare

Fișa de evaluare constituie un instrument de evaluare cu ajutorul căruia profesorul înregistrează date despre cele mai importante evenimente identificate în comportamentul sau modul de acțiune al elevului. Profesorul notează și interpretările sale asupra acestora, permițându-i să realizeze modelul comportamental al elevului.

Exemplu de Fișă de evaluare:

Data:

Numele elevului:

Clasa:

Disciplina:

Evenimentul/acțiunea:

Interpretarea:

Avantajul acestei fișe de evaluare este că nu depinde de capacitatea de comunicare a elevului sau profesorului.

Dezavantajul este că necesită mult timp pentru profesor, pentru a nota și interpreta și nu are un grad ridicat de obiectivitate.

Scara de clasificare înregistrează comportamente sau caracteristici ce trebuie supuse evaluării. Cel mai des este utilizată **Scara Likert**, care are 5 trepte.

Exemplu:

Particip cu plăcere la activitățile în echipă la ora de istorie.

	Puternic dezacord
	Dezacord
	Neutru
	Acord
	Puternic acord

Lista de control/verificare este constituită dintr-un set de enunțuri care constată prezența sau absența unei caracteristici/a unui comportament, fără a emite o judecată de valoare.

Exemplu:

În timpul activității de grupă, elevul:

1. A urmat instrucțiunile:		Da		Nu
2. A acceptat rolurile/responsabilitățile pe care le-a primit în echipă:		Da		Nu
3. A cooperat cu ceilalți colegi pentru a obține produsul final:		Da		Nu
4. A oferit materialele aduse de el:		Da		Nu
5. A dus până la capăt sarcina de lucru:		Da		Nu

Avantajul listei de control este că se elaborează repede și ușor, fiind obiectivă în

evaluarea deprinderilor, abilităților.

Investigația, proiectul și portofoliul sunt metode alternative de evaluare utilizate tot mai mult de profesorii de istorie, deoarece au mai multe **avantaje**:

- ♣ au caracter sumativ, prin evaluarea unei unități de învățare sau teme, a capacităților și atitudinilor pe o perioadă mai lungă de timp;
- ♣ au caracter formativ, prin activitatea depusă de elev;
- ♣ stimulează motivația interioară și creativitatea elevului;
- ♣ evidențiază dificultățile pe care le întâmpină elevul în rezolvarea sarcinilor, reglând strategia profesorului, dar și pe cea a elevului;
- ♣ creează elevului deprinderi de a utiliza tehnici și metode de muncă intelectuală independentă, specifice istoriei;
- ♣ cultivă interesul pentru cunoașterea istoriei;
- ♣ au caracter individualizat;
- ♣ facilitează conexiuni interdisciplinare;
- ♣ au caracter profund integrator;
- ♣ sunt evaluate capacitățile elevului de investigare, de informare și de realizare a unei sarcini stabilite de profesor.

Investigația, înscrisă între obiectivele-cadru ale disciplinei **Istorie**, dezvoltă capacitățile elevului de a cerceta fapte istorice. Elevul va fi sprijinit de profesor să utilizeze tehnici de muncă intelectuală, să descopere, să interpreteze, să utilizeze, să coroboreze informații din mai multe izvoare istorice, să deprindă etapele unei investigații istorice.

În proiectarea și realizarea unei investigații este necesară alegerea unor **teme atractive, coordonarea elevilor** de către profesor **cu multă răbdare, încurajarea elevilor** la fiecare pas.

Capacitatea de investigare se formează prin exersare în activități dirijate de profesor și se demonstrează prin munca independentă a elevului.

Notarea se va face în baza criteriilor stabilite în funcție de obiectivele de evaluare comunicate de profesor elevilor, la începutul activității.

Notarea unei investigații se face, de obicei, holistic (analiza datelor, argumentare corectă, concluzii coerente, exprimarea unor opinii personale, folosirea unui limbaj adecvat); profesorul are posibilitatea să noteze nu numai produsul, ci și atitudinea elevului față de sarcina de lucru.

Proiectul/referatul

Este un demers ce are caracter aplicativ, implicând cercetarea unei surse bibliografice sau

de arhivă ori o cercetare pe teren.

De cele mai multe ori, la disciplina **Istorie** proiectul îmbracă forma referatului.

Abilitățile formate și exersate prin investigații, ca și prin itemi cu răspuns deschis vor fi utilizate de elev pentru a redacta un referat. Elevul trebuie să-și dezvolte capacitatea de a selecta informația, de a se “referi” la temă.

Profesorul trebuie să coordoneze elevul:

- I să utilizeze tehnici de muncă intelectuală;
- I să interpreteze și să coroboreze informațiile oferite de izvoare istorice;
- I să parcurgă etapele realizării unei lucrări științifice:
  - alegerea temei;
  - programarea etapelor de lucru;
  - redactarea planului preliminar;
  - selectarea listei bibliografice;
  - studierea unor lucrări de specialitate, izvoare istorice (prelucrarea datelor);
  - modificarea planului inițial în condițiile impuse de documentare;
  - redactarea lucrării conform planului (izvoare, opinii personale, argumentare);
  - concluzii, lista bibliografică, anexe;
  - redactarea introducerii, cu prezentarea importanței temei tratate, contribuții personale, probleme nesoluționate;
- I să fie motivat în redactarea unei lucrări personale;
- I să susțină referatul, având în vedere esențializarea temei, argumentarea ideilor, sublinierea contribuției personale, expozeul concis, clar, sistematic (Steliana Nistorescu Cruceru, Steliana Toma).

Pentru notarea holistică, profesorul va avea în vedere criterii clar definite:

- mod de lucru;
- folosirea în mod adecvat a resurselor;
- analiza, interpretarea corectă/critică a informației;
- formularea opiniilor personale și a concluziilor;
- aparat critic, anexe;
- acuratețea produsului final;

prezentarea proiectului/referatului;

efortul de muncă independentă a elevului (cercetarea în ansamblu, originalitatea).

Obiectivele de evaluare și criteriile de notare⁸ trebuie comunicate elevului.

Portofoliul

Este o metodă de evaluare cu caracter integrator, complex și flexibil. El reflectă performanțele elevului și opțiunile sale. Este un summum de instrumente de evaluare, sub raport cantitativ și calitativ, realizat după o durată mai îndelungată de timp (semestru, an școlar, chiar ciclu de învățământ). Este o formă de a atrage elevii în activitatea de învățare, care se impune din ce în ce mai mult în practica profesorilor de istorie.

Proiectarea unui portofoliu (după I. Neacșu, A. Stoica):

1. Scopul:

- **imediat** – furnizează informații profesorului și elevului despre capacitățile formate prin operaționalizarea obiectivelor unei unități de învățare/teme și despre atitudinile asumate de elevii înșiși;
- **de perspectivă** – oferă informații utile părinților și altor potențiali evaluatori.

2. Contextul are în vedere:

- particularitățile de vârstă ale elevilor;
- interesele și abilitățile elevilor;
- specificul disciplinei.

3. Conținutul:

- cerințele standard sunt fixate inițial;
- teme pentru acasă;
- probe de evaluare;
- investigații, produse ale elevilor realizate în activitățile de învățare (diagrame, postere, hărți); copii xerox (documente, imagini), fișe de lectură, referate, rezumate, eseuri etc.
- fotografiile, casete video realizate la diverse activități;
- caietul de notițe;
- chestionar privind interesul elevului pentru istorie;
- observarea sistematică a elevului de către profesor la oră;
- autoevaluarea elevului;

---

⁸ Criterii de evaluare și notare = descrieri în termeni calitativi ale performanțelor așteptate, asociate cu anumite sarcini de lucru, pentru anumite note/intervale de note.

- sunt selectate, fie de elev, fie de profesor, cele mai reprezentative produse.

Evaluarea unui portofoliu

Se poate face pentru fiecare produs, la momentul realizării lui (evaluare **analitică**) sau globală (evaluare **holistică**). Evaluarea se face după criterii stabilite, raportate la obiectivele de evaluare.

Elevii vor fi informați asupra tipului de evaluare, analitică sau holistică; de asemenea, vor cunoaște criteriile.

Rezultatele pot fi prezentate periodic părinților.

Portofoliul oferă posibilitatea unei evaluări formative și continue, evitând tensiunea generată de metodele tradiționale.

Portofoliul este “cartea de vizită” a elevului, urmărindu-i progresul, atât pentru profesor, cât și pentru părinți.

Metodele complementare de evaluare sunt o alternativă la metodele tradiționale, după cum s-a prezentat, și au numeroase **valențe formative**:

oferă profesorului informații asupra nivelului de pregătire al elevului; folosind aceste informații, profesorul poate emite judecăți de valoare, pe care le exprimă într-o apreciere obiectivă;

oferă elevului posibilitatea să demonstreze “ce știe”, dar, mai ales, “ce știe să facă”, în contexte variate/diferite;

asigură interactivitatea actului didactic de predare-învățare; elevul devine partener în acest demers, care este adaptat nevoilor sale individuale, valorificându-i și stimulându-i potențialul creativ;

asigură o mai bună clarificare a noțiunilor și conceptelor; exersează abilitățile aplicative;

asigură profesorului o imagine actualizată permanent asupra performanțelor elevului, în raport cu abilitățile și capacitățile sale, asupra nivelului de achiziții ale elevului, oferind repere în personalizarea actului didactic;

oferă informații profesorului asupra atitudinii elevului în diferite situații.